

Aarhus som grøn foregangsby – alternative visioner for Aarhus

Hvad er det for et Aarhus, vi ønsker at bo i? - Hvad er det for en verden vi vil give videre til vores børn? Her er en række alternativer til forslaget om en gigantisk havneudvidelse, der først og fremmest vil betyde mere industrihavn, flere varer, mere forbrug og meget mere trafik og støj. Samtidig med at det vil lukke for byens umiddelbare kontakt til Aarhus Bugten, til skov og strand, og dermed for byens DNA.

Af Niels Aagaard, Det Fælles bedste

1. En menneskevenlig by med lys og luft og grønt

Der er nogen værdier vi er nødt til at værne om, ellers forsvinder de med projekter som havneudvidelsen. Det gælder fx

- Aarhus' nærhed til natur og byens mange smukke huse
- En byudvikling, der respekterer bykvarterernes identitet og fremhæver byen som del af landskabet
- Et Aarhus hvor borgerne er de reelle byplanlæggere ikke 'developerne', dvs. fremmede kapitalejere
- Et Aarhus, hvor lys og luft, CO2-optag og biodiversitet indtænkes i en grøn byudvikling

Aarhus ligger ved vandet. Overalt er der kort afstand til skov og strand. Nærheden til naturen er Aarhus' DNA. Aarhus er fuld af smukke gamle huse, pladser, parker, torve, fælleshuse og kolonihaveforeninger, der hver især skaber lommer af liv. Aarhus er en livlig by med mange kvaliteter og et rigt kulturliv. Aarhus er med rette kaldt for 'Smilets By'. Det vil vi værne om og udbygge.

Det store kig ind over byen og ud over havet bliver i øjeblikket langsomt udvisket af de betonehøjhuse, der hastigt skyder op overalt i byen og dens periferi. De truer med at besætte hvert ledigt lille åndehul. Hvis det fortsætter vil vi miste selve Aarhus' sjæl.

Vi vil et Aarhus med lys og luft og grønt. Vi vil kunne gå i gaderne og mærke solen i stedet for skyggen fra høje huse. Vi tror det er afgørende at bevare og bygge smukke huse med sjæl i stedet for ensartet firkantet grå beton, hvor alle byens kvarterer efterhånden kommer til at ligne hinanden og mister deres særlige identitet. Vi vil et Aarhus med pladser og samlingssteder, hvor nogle arealer giver plads til borgernes selvudviklede, mangfoldige ideer, fx som på det gamle godsbanearreal. Med butikker og værksteder i bygningernes stueetager. Med *mange* grønne træer, planter og haver, og husfacader der er beklædt med grønt for at værne mod fremtidens hedeølger og samtidig lagre CO2.

Et Aarhus, hvor der systematisk skabes plads til biodiversitet – insekter, blomster, haver, grønne roof tops etc. Et Aarhus med fællesskaber, der skaber det liv og de aktiviteter, der udvikler en by til *borgernes by*, frem for *developernes by*. Et Aarhus, hvor borgerne er de reelle planlæggere af deres egen bys udvikling som ramme om deres egne liv. Hvis mange nok vil det, så kan vi få det, og dermed værne om alt det, vi finder vigtigt og værdifuldt.

2. En klimavenlig by

Vi skal udvikle

- Et bæredygtigt Aarhus indrettet efter planetens grænser
- Som overholder FN's 17 verdensmål

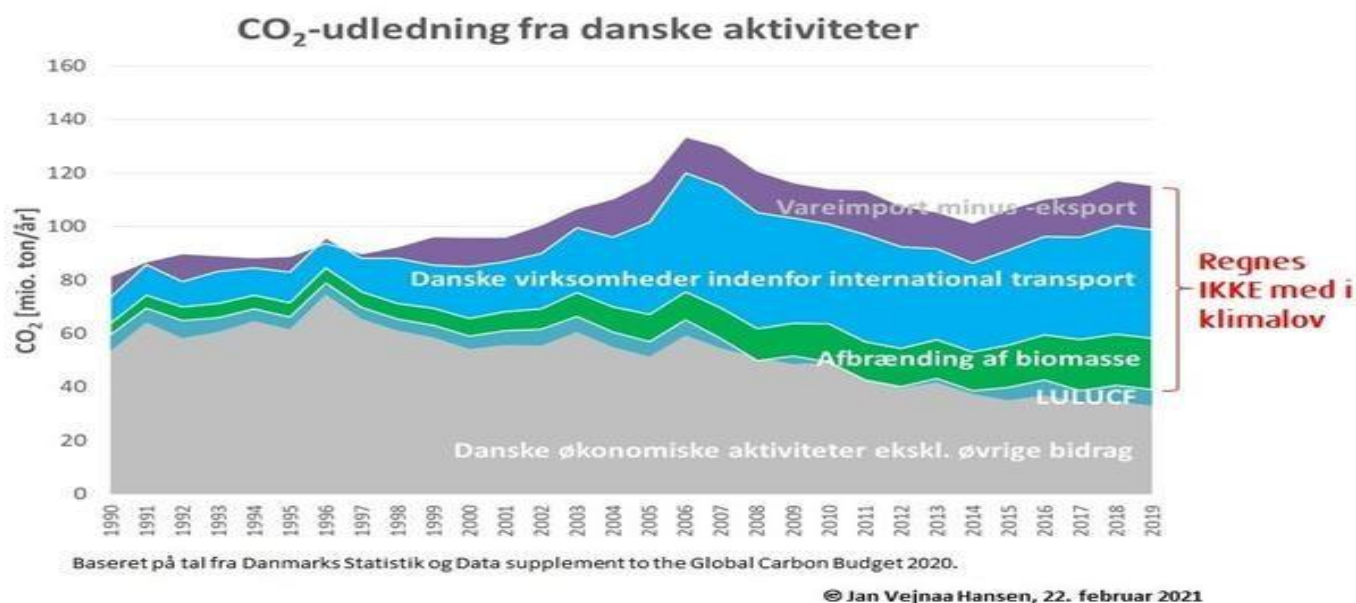
Aarhus skal være verdens mest klimavenlige og bæredygtige by - ikke i ord, som nu, men i virkelighed. Vi er nødt til at tage udgangspunkt i de planetære grænser¹, dvs. det kloden kan holde til, og indrette al vores produktion, forbrug og livsstil efter dét, så vi holder os inden for disse grænser. I øjeblikket bruger Danmark og Aarhus ressourcer svarende til, at der skal 4,3 jordkloder til for at gendanne dem, hvis alle skulle leve som vi. Men der er kun én klode, og vi – og verden - er godt i gang med at opbruge Klodens endelige og begrænsede ressourcer.

Det globale klimaaftryk er så voldsomt, at vi overskrider Parisaftalens mål om max. 1,5 graders global opvarmning om et tiår, hvis vi forsætter, siger IPCC². Danmark har et af verdens største udledninger målt per indbygger.

Når det ikke altid fremstår sådan, så er det bl.a. fordi vi i CO₂-regnskaberne har tilladt os selv at se bort fra det meste CO₂ – faktisk hele 2/3 af alle vores udledninger; det gælder også Aarhus, se figuren nedenfor, som er baseret på tal fra Danmarks Statistik.

Når vi overskrider 1,5 graders målet, så bryder ikke bare klimaet, men også naturen sammen inden for en overskuelig tidshorisont. Derfor skal vi øjeblikkeligt omstille alt til bæredygtighed – vores livsstil, forbrug, produktion, transport, energi.

De allerstørste og uden sammenligning vigtigste udledninger af drivhusgasser stammer fra verdens, Danmarks og Aarhus' produktion og forbrug af varer. Det betyder at vi skal gentænke den måde, vi producerer og forbruger på.

¹ De planetære grænser beskrives her: <https://detfaellesbedste.dk/wp-content/uploads/2021/08/Folkeavisen-2021-web.pdf> side 3 og 4. Beskrivelsen er baseret på David Attenborough og Johan Rockstrøms film "Planetary Boundaries" som kan ses på Netflix. Johan Rockstrøm har været leder af Stockholm Resiliense Center, hvor verdens ledende klimaforskere udviklede konceptet om planetære grænser. Han er i dag leder af Potsdam Institute og fremtrædende medlem af FN's klimapanel. David Attenborough er kendt gennem mange års studier og filmreportager om verdens natur, bl.a. i BBC. Attenborough bruges af FN som ambassadør for klima og biodiversitet.

² Se fx Martin Bahns omtale af IPCC's anden Klimarapport fra 28.2.2022 i Information den 1. marts: <https://www.information.dk/udland/2022/02/fns-klimapanel-gaar-hurtigere-rammer-flere-slaar-haardere-forventet>

Vi kender løsningerne. I ”Folkeavisen for et Bæredygtigt Danmark” fra sept. 2021 har 82 personer fra 60 organisationer i Danmark i fællesskab formuleret en lang række forslag til løsninger og konkrete handlinger ift. klima- og miljøkrisen inden for de 10 vigtigste sektorer i Danmark; de kan umiddelbart bruges i Aarhus, se <https://detfaellesbedste.dk/wp-content/uploads/2021/08/Folkeavisen-2021-web.pdf>

Det handler bl.a. om at udfase fossil energi totalt. Det er lettere sagt end gjort, for i dag er 80% af verdens energi baseret på olie, kul eller gas – de fossile brændstoffer.

Og det handler om at udfase biomasse, som vi bruger til danske kraftværkers produktion af el og varme. Også dét er lettere sagt end gjort, for Danmark – herunder Aarhus – har gennem de sidste 10 år omlagt fra kul til biomasse, så en by som Aarhus fx får sin el og varme fra træer, der er fældet i Nordamerika eller Estland og nu afbrændes i Studstrupværket, hvor afbrændingen af træmassen årligt udleder 1 mio. tons CO₂; et tal der skal ses i forhold til, at Aarhus’ officielle tal for alle CO₂ udledninger (uden biomasse) er på 1,3 mio. tons CO₂.

At udfase al fossil energi og biomasse, kræver at vi gør mange ting samtidig, blandt andet:

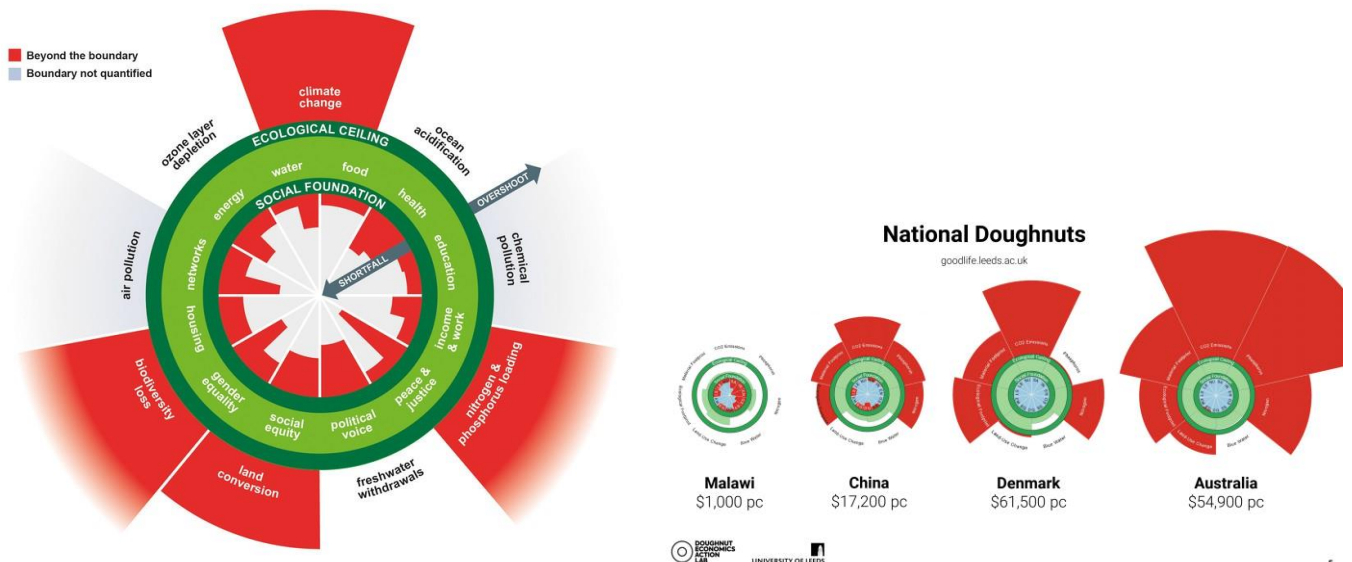
- **Satser massivt på at opbygge vedvarende energi-anlæg.**
I ”Klimaplan for et Bæredygtigt Aarhus” finder du forslag til en sådan udbygning, se <https://detfaellesbedste.dk/wp-content/uploads/2021/09/KLIMAPLAN-AARHUS-24.pdf>
Planen er bl.a. baseret på vedvarende energi fra sol og vind, hav og luft (varmepumper), med jordvarme og geotermi. Hvor det især er vigtigt at få geotermien etableret og dermed kunne udfase brugen af biomasse. Samtidig er planen baseret på indførelse af en gennemført cirkulær økonomi i energisektoren og alle øvrige sektorer.
- **Reducerer vores energiforbrug. Den energi vi ikke bruger er langt den mest klimavenlige.**
Det handler hverken om at leve i jordhuler eller rykke frem til stenalder. Det handler om at undgå, at planeten står fuldstændig af, og at dine og mine børn skal leve en *virkelig* grum fremtid.
Så undlad flyrejser, tag nattoget, spis kød til festlige lejligheder og ellers plantebaseret, brug cyklen – du bliver glad, kommer i form, bliver slank og frisk. Kør sammen, lav delebilsordninger med el-biler, begræns brug af internet og sociale medier og begræns forbruget af det væld af varer, du hele tiden får tilbudt.
Det handler om at prioritere, leve mere enkelt, mere smart, undgå overflødige ting og overforbrug, genbruge, reparere, deles om ting, omlægge vaner, forbruge mindre - og til gengæld nyde livet lidt mere hvad enten det er sammen med andre eller alene. Vandre. Lave mad. Nyde kunst og kultur. Sport. Bøger. Natur. Fiske. Være sammen med familien – whatever makes you happy.
- **Omstiller til en bæredygtig mobilitet,** der konsekvent tænker på fremtidige generationer og derfor omstiller til cykler, fodgængere, fælles transport med fleksible el-busser, letbane og med park & ride i byens omegn. Med roadpricing og miljøzoner osv. udfases fossilbilerne, og vi omstiller til el-biler, deleordninger og fremmer samkørsel.
- **Sådan kan vi konsekvent indtænke bæredygtighed ind i alle værdikæder.** Inden for alle de vigtigste sektorer. Hermed skaffer vi os samtidig en lang række firstmover fordele inden for fx naturpleje, byggeri og fødevareforsyning.

Vi vil et Aarhus, hvor vi hjælpes om at holde vores liv og aktiviteter inden for dét, planeten kan bære (alt andet er selvmord), samtidig med at vi indretter os, så vi skaber **social bæredygtighed** i form af uddannelser, jobs, sundhed, lighed, inklusion, livskvalitet og sammenhængskraft i stedet for på den ene side millionærboliger og på den anden alt for mange der er marginaliseret.

Det er dét, vi forstår som ”Aarhus som doughnut-by”, hvor Doughnut blot er en betegnelse for fremtidens økonomi, hvori vi konsekvent overholder planetens grænser og verdensmålene i al produktion og forbrug³.

---

³ Se en enkel beskrivelse af Doughnutøkonomi i Folkeavisen, <https://detfaellesbedste.dk/wp-content/uploads/2021/08/Folkeavisen-2021-web.pdf> side 41-44. Du kan også se oplæggene på vores Doughnutkonference sept. 2021, hvor Kate Raworth fortæller om Doughnutøkonomi, se <https://www.youtube.com/watch?v=lc3BNIZce5k>

Figurene ovenfor er lavet af Kate Raworth, den engelske økonomi, der har udviklet Doughnutøkonomien og nu er i færd med – sammen med sekretariatet *DEAL-team (Doughnut Economics Action Lab)* - at implementere den i C40 netværket af verdens storbyer, der har lovet hinanden at blive bæredygtige, bl.a. millionbyen Amsterdam, som er gået forrest i det arbejde⁴.

Det er sigende at sammenligne Danmarks overskredne planetære grænser (de røde felter udadtil) med et land som Malawi, der alene overskrider sine grænser *indadtil* i cirklen (se sociale grænser for velfærd). Det gør man til gengæld på næsten samtlige parametre – vand, mad, sundhed, uddannelse etc., - et udtryk for, at landet er så ubegribeligt fattig og mangler selv de mest basale fornødenheder.

I Aarhus kan vi anvende Doughnut-økonomi som redskab til at gentænke samtlige vores økonomiske aktiviteter, så de bliver klimavenlige og socialt retfærdige. I et fælles samspil mellem borgere, kommune, stat og erhverv kan vi tage ansvar for at holde os inden for de planetære grænser som det miljømæssige loft og samtidig overholde FN's 17 verdensmål som det sociale fundament. Det er ikke svært, det skal bare gøres.

3. En by og en kommune med biodiversitet

Vi skal udvikle

- *Et Aarhus med respekt for naturen, en by som er en del af naturen uden at ødelægge den*
- *Et Aarhus, som beskytter og fremmer biodiversiteten*
- *Et Aarhus der efterligner naturens kloge økosystemer*

Verden er midt i den 6. masseudryddelse af arter, fortæller forskerne. Det sker globalt, men i allerhøjeste grad også i Danmark og Aarhus. Kun 5% af Danmarks beskyttede naturtyper er i gunstig bevaringsstatus, mens altså hele 95% af naturen er i ugunstig bevaringsstatus. Vi er blandt de lande i verden og EU som har den laveste grad af naturbeskyttelse og med den højeste udnyttelse af landarealerne. Begge dele sker på biodiversitetens bekostning, - biodiversitet er blot et andet ord for artsmangfoldighed. Vi er ganske enkelt i færd med at slå naturen ihjel⁵.

Fremtidens Aarhus er grøn og biodivers. Det er "*arternes Aarhus*", hvor vi bevidst og systematisk beskytter og genopbygger naturen og dens underer. I byen og i kommunen.

⁴ Se Kate Raworths bog "*Doughnut Economics*" fra 2012, en verdenssucces der har banet vej for nye skoler af økonomisk tænkning, og Kate Raworths utallige foredrag for FN, EU kommissionen, og mange af verdens førende universiteter og tænketanke.

⁵ Se fx artikel af Stine Tuxen, MSc Biodiversity and Conservation, University of Leeds, UK konsulent, i Folkeavisen kapitel 2 om Biodiversitetskrisen <https://detfaellesbedste.dk/wp-content/uploads/2021/08/Folkeavisen-2021-web.pdf> s. 9 ff

Vi indretter os som *en del* af naturen i stedet for som dens herskere og ødelæggere. Vi tænker byen som et økosystem, hvor alle dele er tænkt som led i en helhed, der holder på og renser vandet, lagrer CO2, fremmer insekter og planter, beskytter og genopbygger mulden.

Vi skaber *plads* til naturen – ikke mere beton og asfalt, vi skal give plads til naturen – med åndehuller for dyrene. Hvor vi rejser skov og skaber vild natur flest mulige steder. Vores skove skal igen fyldes af store græsædende klovdyr, lysåbninger, natur der får lov til at være natur med plads til dens mangfoldighed af insekter og dyr.

I byen og i alle lokalsamfund indretter vi os bevidst biodiversitet. Parcelhusenes haver giver plads til mangfoldighed, som man fx har gjort det i Hjørring sammen med Bonderøven. Parker, græsplæner, grønne arealer fyldes med liv i stedet for græsørken. Børnene i skolerne lære at passe på naturen og dens biodiversitet.

Ting som Urban farming – dvs. by-landbrug - får plads i byen, og vi lærer at opbygge biodiversitet og natur igen

Det bliver et fælles folkeligt projekt at skabe biodiversitet og liv. Og med handling følger håb.

4.Aarhus gentænker forholdet by / land

Vi skal udvikle

- *Et Aarhus med attraktive, aktive og levedygtige landområder*
- *Et Aarhus der indretter nye bæredygtige bosætninger og gentænker hverdagslivet*
- *Et Aarhus hvor lokalsamfundene er arnested for udvikling, bæredygtighed og iværksætteri med grønne jobs, både i bykvartererne og i landområder i kommunen*
- *Et Aarhus, hvor by og land spiller sammen på nye måder*
- *Et hvor vi ikke samler alle i en tætpakket storby, men spreder os, så vi får plads, natur og miljø*

Vi gentænker forholdet mellem by og land.

Det er ikke klogt at samle alle i en tætpakket storby omgivet af kilometervide parcelhusområder og derom igen milevide arealer af ensartet kornmarker. At skabe balance mellem by og land er en trend, en vigtig trend – for vi skal ikke alle bo i byen. Landsbyen har store sociale kvaliteter som kan understøttes på mange måder bl.a. med god kollektiv trafik, samkørsel, lokale arbejdspladser, bæredygtige bosætninger.

Vi kan hjælpes om at omstille allerede eksisterende landsbyer i kommunen til bæredygtighed og indretter nye bæredygtige bosætninger ude i kommunen. Resultatet bliver små lokalsamfund med tæthed til natur, som gentænker hverdagslivet, så det bliver stadig mere bæredygtigt hele vejen rundt mht. energi, boliger, fødevarer og transport - med plads til selve livet, tiden, væren, kulturen og fællesskaber. Vi gentænker by/land. Vi gentænker hverdagslivet: Hvad vil vi bruge dette ene liv til?

By og land spiller sammen. Landet producerer langt de fleste fødevarer på måder, der er klimavenlige og regenerative og dermed genopbygger muld og biodiversitet. Byen supplerer med urban farming, service, IT, forskning, viden, kunst og kultur. Og i både by og land skaber vi grønne virksomheder med grønne jobs. Lokalsamfundene er ikke længere sovebyer, de er arnested for udvikling, bæredygtighed og iværksætteri.

Og vi gentænker både landsbyerne og bylivet med rod i Danmarks stærke traditioner for andelsbevægelse, Kooperation og fælleseje.

5. En by med social bæredygtighed

Vi skal udvikle

- *Et mangfoldigt Aarhus for alle*
- *Et Aarhus ikke kun er for rige mennesker*
- *Et Aarhus ikke kun for voksne mennesker*
- *Et 'fællesskabernes Aarhus'*
- *Et menneskevenligt Aarhus*

Aarhus skal være for alle. En multikulturel smeltedigel med plads til alle kulturer og etniciteter. Gellerup er vores eneste internationale bydel, dens kvaliteter nyder vi i et samspil med den øvrige by.

De skæve eksistenser skal være med. De psykisk sårbare, de syge, de gamle, de ensomme ligeledes. Vi skal inddrage, inkludere og involvere. Skabe fællesskaber. Det er hårdt at stå udenfor og ensomhed er en hård herre.

Det skal være muligt at få en bolig til en pris, der er overkommelig. Muligt at få et job, der er ordentligt og gerne grønt. Muligt at få en uddannelse, der gør dig selvberådende og glad. Muligt at indgå i et socialt fællesskab. Muligt at blive kulturaktiv, hvis du vil. Muligt at blive syg eller gammel uden at miste alt.

Fremtidens Aarhus skal være for alle, ikke kun for en lille elite af idealborgere med en travl og hektisk hverdag og mange penge på kontoen. Vi hjælpes, vi deles, vi samles, vi udvikler og former i fællesskab i stedet for at gå om bag høje hække i hver sin lille Aarhus ø.

Derfor spotter vi dét, der skal være anderledes, og handler på det, åbent og i fællesskab. Aarhus skal ikke være pengenes by, det skal være borgernes by. Vi skal udvikle en *Wise City* – hellere end en *Smart City*, med sine moderne væg-til-væg teknologi morgen, middag og aften, i en stadig mere robot-agtig, skærmbåren verden.

Aarhus skal være menneskevenlig. Ikke et fortravlet, forpustet, stresset og bysmart efterligning af Manhattan. Selvfølgelig skal vi bruge al den teknologi som kan hjælpe vores hverdag og fremme bæredygtigheden. Vi skal bare undgå at blive zombier, der ikke kan bruge hverken hjerne, hjerte og hænder længere.

Midtbyen er ikke børnevenlig, som den er i dag. Det skal der gøres noget ved. Hvorfor er der fx ingen legepladser i fx CERES byen? Hvor skal børnene være på Aarhus Ø? Børnene er vores fremtid; skal de gemmes væk i lejligheder, eller skal vi give dem plads i omgivelser med ro og fred, træer, blomster og dyr, plads til udfoldelser? Hvor kan man høre fuglene.

Det er alt for svært at få lov til at bygge fællesskaber eller kollektiver i byen. Vi kan lave modeller for både unge- og ældre-bofællesskaber og sørge for de finansieringsmuligheder, som i dag er fraværende.

Ungefællesskaber til studerende. Familiefællesskaber, kollektiver og bofællesskaber, der deler faciliteter, køkken, hårde hvidevarer o.l. på måder, der markant mindsker vores klimaaftryk.

Aarhus skal være fællesskabernes by og kommune. Ikke egoisternes og velhavernes lille isolerede mini-Dubai.

6. En by med grønne bykvarterer

Vi skal udvikle

- *Et Aarhus baseret på autonome, bæredygtige bykvarterer - 'by-landsbyer'*
- *Et Aarhus, bestående af selvstændige laug*

Hvert kvarter skal have muligheden for at bevare og udbygge sin egenart. Nogle steder måske som 'by-landsbyer' – dvs. bykvarterer, som har indrettet sig med landbyens kvalitet af nærhed og fællesskab.

Fx bykvarterer, som indretter sig med fælleshuse og fællesspisninger. Fælles gårdhaver med køkkenhave, kompost, kaniner, urter, værksteder, cykel-deleordninger.

Bykvarterer med reparationscafeer, butikker med genbrug og fødevarer, grønne værksteder rundt i kvarteret, hvor man genbruger, up-cycler og producerer varerne til byens livsforbrødenheder, dvs. alt det, der indgår i fremtidens grønne, enkle livsstil – vores tøj, møbler, elektronik, vore cykler, vore fødevarer osv. Og gør det på bæredygtige måder.

Det suppleres med servicefunktioner, kultur, it, pc, og hvad der kendetegner et moderne grønt liv.

Aarhus og dets grønne bykvarterer understøttes af en række laug. - Lokale energilaug, som arbejder med lokale vindmøller til havs og på land, med solanlæg, varmepumper, energieffektivisering og -reovering af boliger, med jordvarme.

- Gårdlaug, der tilrettelægger et grønt fælles liv i fælles gårde. - Kulturlaug der får kulturlivet til at blomstre.
- Kvarterslaug, der varetager overordnede funktioner, som samler og udvikler de enkelte bykvarterer.

Laug er en organisering baseret på aktive fællesskaber. Og alle laug har som fælles overordnet mål at sikre lokalkvarterer, der hænger sammen socialt og holder sig inden for de planetære grænser.

7. En by for grønne iværksættere

Vi skal udvikle

- *Et Aarhus med grønt iværksætteri og grønne jobs*
- *Et Aarhus der samarbejder om bæredygtige løsninger*
- *Et Aarhus hvor hver enkelt virksomhed tager ansvar for klima og miljø, og økonomisk overskud ikke længere er vigtigste parameter*
- *Et Aarhus, der vækster i livskvalitet, trivsel og kvalitetsprodukter med lang holdbarhed og stor kloderespekt*
- *Et Aarhus med lokale, klimavenlige forsyningskæder*

Aarhus skal være byen, hvor grønne iværksættere får de bedste og mest optimale rammer. Et eksperimentarium i grøn omstilling og iværksætteri, der som en magnet tiltrækker denne type fremtidens erhverv.

Med *innovationscentre*, hvor erhverv og forskning spiller sammen med forbrugere og kommune om at udvikle fremtidens bæredygtige produkter.

Med *bæredygtighedszoner*, hvor alle virksomheder er opstartere, der hjælper hinanden, skaber synergier, ny grøn produktion og udvikling. Hvor 'virksomheden' som koncept er gentænkt, så den passer til det 21. århundredes økonomi. Hvor fokus er at producere for at dække borgernes behov for livsforbrødenheder på en måde, der er klimavenlig og økonomisk rentabel. Og som ikke længere udelukkende har fokus på den enkelte virksomheds

overskud, uden ansvar for klima og miljø.

Grobund ved Ebeltoft er i færd med at udvikle en række virksomheder for grønne iværksættere. Plus en ny Højskole. Brenderup Højskole på Fyn har tidligere udviklet byggeri-linje, linje for Permakultur osv. Der er grøde i luften.

Virksomhederne producerer med bæredygtige materialer i processer, hvor hele værdikæden – herunder bygninger, transport og energi - er tænkt konsekvent klimavenlig. Man arbejder med cirkulær økonomi *version konsekvent*, hvor affald bliver genbrug og ressourcer.

Den form for vækst, hvis eneste mål er flere penge til et fåtal, må standse, og i stedet vækster vi i livskvalitet, trivsel og kvalitetsprodukter med lang holdbarhed og stor kloderespekt.

85 CVR numre er startet på **Godsbanens Institut for X**. Aarhus skal give plads til start-ups uden penge; det kan blive fremtidens innovative vækstvirksomheder. Iværksætterkultur er med til at udvikle byen, også socialt, så vi skal støtte det.

Borgerne skal involveres i byens fremtidige produktion og økonomi. Borgernes livsstil er afgørende for, hvad der forbruges og dermed for, hvad der skal produceres. Vi skal erstatte varer, der er produceret på den anden side af kloden, med varer, der er lokalt produceret i bæredygtige processer.

8. En by med smukke huse og arkitektonisk kvalitet

Vi skal udvikle

- *Et Aarhus, hvor bygningerne ikke kun er funktion, men har æstetisk og miljømæssig kvalitet*
- *Et Aarhus, hvor markeds kræfterne ikke er definerende for byudviklingen*
- *Et Aarhus, hvor bygningerne giver liv til byen*
- *Et Aarhus, hvor der planlægges i fællesskab med og for borgerne*
- *Et Aarhus, hvor der udbygges med afsæt i en helhedsplan som hele byen føler hjerte for*
- *Et Aarhus, hvor bygningerne overholder maximum-målene for CO2-aftryk per areal*

En smuk by starter med smukke huse (eller måske snarere: med mennesker der er smukke af væsen). De smukke huse kombineres på måder, der skaber smukke ydre rum. Smukke huse har sjæl, de er farverige, spændende og fortæller historier om mennesker, liv og kreativitet. Alle smukke byer betager med deres smukke huse. Fra Prag til Wien, fra Amsterdam til Ø-gade kvarteret. De er ikke blot anonyme rammer i beton, stål og glas om travle liv på arbejde eller hjemme – ren funktion. Husene giver selv liv til byen.

Byen skal planlægges i menneskehøjde, *med* borgerne og *for* borgerne. Og de skal være meget grønnere, systematisk indtænke natur og biodiversitet. Politikerne skal kræve arkitektonisk kvalitet: De skal gøre byggeretterne billigere og til gengæld stille høje kvalitetskrav til byens rum og bygninger.

Politikerne skal fuldstændig holde op med at tillade så meget og så grimt byggeri. Og de skal konsekvent stille krav til bæredygtige løsninger. Ingen bygninger tillades, som ikke overholder maximum-målene for CO2-aftryk per areal.

Det må ikke være markeds kræfterne der styrer udviklingen af byen, så får vi den by, vi er godt på vej til at få: Beton-øer, høje anonyme siloer af grå ensartethed, hvor ingenting blev bygget af kærlighed til livet eller respekt for borgerne.

Politikerne skal turde sige nej til de developere, som ikke skaber den gode by. Argumentet om, at behov for penge til velfærd nødvendiggør høje grundpriser og dermed accept af alt for højt og tæt byggeri er uacceptabelt – det er ikke velfærd for borgerne, og det er dårlig økonomi, dårlig byudvikling og dårlig klimapolitik på lang sigt.

For at understøtte den levende aktive by kan vi gøre som Hafens City i Hamburg: Stille krav om offentlige eller fælles funktioner i stueetagerne i den tætte by som betingelse for byggetilladelse.

Tidligere borgmester Bernard Jensen sagde: *“Forny og bevar”* - Et gammelt hus skal ikke automatisk nedrives. De bør så vidt muligt renoveres for der er masser af kulturarv i dem. Helhedsbetragtninger på husbevaring er vigtige, og mange fejl i gamle huse kan udbedres.

De enkelte bydele skal forbindes bedre, og der skal tænkes i hele bykvarterer, hvor vi bevarer bydelenes forskellige og særlige identiteter. Dette sker kun, hvis man arbejder med overordnet strategi og helhedsplanlægning og ikke kun med projekt-lokalplaner.

9. En by med bilfri bymidte og grøn mobilitet

Vi skal udvikle

- *Et Aarhus med bæredygtig transport og mobilitet*
- *Et Aarhus med velfungerende, fleksibel offentlig transport*
- *Et Aarhus for cykler og gående*
- *Et Aarhus uden fossile biler og tung trafik i midtbyen*
- *Et Aarhus med Park & Ride-anlæg i periferien*

- *Et Aarhus med fartbegrænsning i forstæderne*
- *Et Aarhus, der deles om biler og kører sammen, på el*

Aarhus er fossilbilernes by. 50 % af byens alt for store CO2 udledninger stammer fra trafikken, som skaber støj, luftforurening, massive trængselsproblemer, bilkøer, p-problemer og ventetider.

Trafikproblemerne er en af konsekvenserne af tæt og højt byggeri og manglende velfungerende offentlig transport. Aarhus skal være alt det modsatte: Plads til mennesker, plads til ro, plads til en grøn mobilitet, der ikke skader os. Vi skal fra *'mig først'* til *'os sammen'*. Fra sort trafik til grøn trafik.

Aarhus skal være byen med grøn mobilitet. Bymidten gøres bilfri - bortset fra dem, der bor der, og den nødvendige vare- og personkørsel, fx til handicappede og ældre. Cykling får flere og langt bedre cykelstier. Vi skal have endnu flere kombinerede cykel- og gangstier, især sikre cykelruter fra forstæderne ind til Aarhus midtby. Nogle gader bliver cykelgader. Der bliver plads til at gå sikkert, i ro og uden støj, pludselig kan fodgængerne tale sammen.

I en ring rundt om Aarhus etableres Park & Ride anlæg. Hertil kører bilister ude fra, de parkerer og tager el-busser, letbane, cykler eller går videre. Systemet af el-busser gøres fleksibelt, med mange mindre busser som kører i faste ruter, også på tværs af byens indfaldsveje, som vi kender det fra mange af verdens storbyer. Offentlig transport gøres gratis.

Vi laver smallere vejudlæg i forstæderne, end vi gør i dag. Og skaber fx max 20km/t – zoner, så børn og fodgængere prioriteres. Vi skaber samkørselsordninger, GoMore-løsninger, hjemmearbejdspladser og deleordninger, hvor grupper af borgere deles om el-biler.

Der etableres el-ladenet, både i byen og i områderne udenfor. Vi indretter os med opladere i el-tankstationer, der kan anvendes af lejeboliger i byen. Elbiler får fortrinsret i visse gader, i visse vejbaner og til visse p-pladser. Fossilbiler udfases.

Biler bliver et gode der fortrinsvis lejes, ikke ejes. Ejede biler står ubrugte i over 90 % af tiden, og korte tur på under 3 km udgør over 50% af alle bilture. Biler – også el-biler - kræver store ressourcedræn, så vi deles om dem og tænker kollektivt. Og skaber hverdagsrammer, der begrænser trafikken.

10. En by og en kommune med blå og grønne kvaliteter

Vi skal udvikle

- *Et Aarhus, der ser sig selv som en del af landskabet, både det blå og det grønne*
- *Et Aarhus, hvor byggeriet respekterer byens geografi og topografi*
- *Et Aarhus, der indtænker klima og biodiversitet på alle niveauer*

- *Et Aarhus, hvor skolerne underviser børn og unge i at respektere naturen og indgå aktivt i dyrkning af jorden*
Byen er en del af landskabet, og byudvikling skal respektere landskabet. Der skal indtænkes klimatilpasning som et vigtigt element. Byens blå elementer (åen, bugten og søerne) og grønne områder (skove, parker, vild natur og lommeparker) skal have plads og opmærksomhed i byudviklingen.

Vandet skal kunne lagres, opsamles i vores jord, holdes tilbage af træer og planter og kun langsomt frigives til recirkulation i det økologiske kredsløb. Vådområder skal genetableres og landbruget indrettes med dyrkningsformer, der er konsekvent klimavenlige, regenerative og biodiverse.

Alle kommunens planprocesser skal reformeres nu, så de konsekvent indtænker klima og biodiversitet. Der skal være mange flere træer i byen og i kommunen. Begrønninger overalt af husfacader og gavle. Grønne hustage, hvor det er muligt. For at gøre en reel forskel for klimaet tænkes i træers kronearealer frem for antal. De gamle træer skal så vidt muligt bevares. De har den bedste kvalitet og den største biodiversitet. Der tænkes i vild natur overalt, hvor det lader sig gøre. Tænkes i biodiversitet og artsmangfoldighed.

Der skal være *meget* mere natur og grønne helheder, når nye projekter kommer til. Det er ikke godt nok med "arkitektgrønt drys" på projekt-visualiseringer og så en simpel græsflade (hvis noget overhovedet) i det endelige resultat. Der må ikke reduceres i eksisterende natur, som det er sket med Godsbanens 'grønne kile', der er blevet voldsomt reduceret i areal.

Skolerne bliver grønne skoler, og eleverne - fra grundskoler til tekniske skoler, produktionsskoler og gymnasier - uddannes i at indtænke natur og biodiversitet i alle dele af hverdagslivet. Skolerne får skolehaver og væksthuse, hvor eleverne lærer at dyrke fødevarer og planter, hvor de lærer processerne fra jord til bord og tilbage til jord igen at kende. De lærer havene, vandløbene og søerne at kende og at forstå deres fantastiske naturrigdom, ressourcer og værdier.

Dele af undervisningen foregår i naturen, i skovene, på vandet og markerne. Dele af undervisningen henter naturen ind på skolerne, hvor eleverne lærer at passe, understøtte og værdsætte den.

11. En by med aktive borgere der planlægger fremtiden sammen med kommune og erhverv

Vi skal udvikle

- Et Aarhus baseret på tillid mellem politikere, forvaltning og borgere
- Et Aarhus uden Greenwashing
- Et Aarhus med borgerinvolvering, hvor kommune, erhvervsliv og borgere er inddraget på lige vilkår
- Et Aarhus med 'Fisken på disken' – med åbne og ærlige meldinger, hvor vi siger tingene ordentligt men ligeud

Aarhus' planlægning og udvikling skal udvikles i dialog med borgerne. Nedefra og oppefra skal mødes. Vi har alle ret til at blande os – det er vores by, vores kommune. Der udvikles en ny form for samspil mellem borgere og bystyre baseret på gensidig tillid, respekt og involvering.

Forvaltningen ser borgerne som aktive og kompetente. Borgerne har tillid til forvaltningen. Politikerne går til borgerne med spørgsmål og drøftelser baseret på fælles, retvisende og gennemskuelige portrætter af virkelighedens Aarhus. Greenwashing stopper, og statistikken over kommunens udledninger og ressourcetryk tager udgangspunkt i de faktiske udledninger og adressering af klima og biodiversitet m.v. frem for i politiske ønskescenarier.

Der etableres fora for borgersamlinger, borgerråd, klimaborgerting etc.

Aarhus opbygger en række medier og folkeoplysnings- og formidlingsfora, som giver basis for fælles viden og orientering. Dette nye Aarhus Media omfatter radio, tv, blade, aviser og youtube kanaler. Det er gennemført demokratisk, og du kan stille dine spørgsmål, fortælle dine historier og synspunkter, få professionel hjælp til teknikken, billeder og kortfilm.

Hvor Aarhus i dag er et mediemæssigt Fort Knox, hvor kun få sandheder slipper igennem nåleøjet hos lokalmedier, forvaltning etc., så er fremtiden *fisken på disken* – Her står vi. Hvor skal vi hen? Hvad gør vi for at komme derhen? - Hvad kan du gøre, hvad kan jeg gøre? Hvad kan vi gøre i fællesskaber? Hvad gør kommunen, hvad gør borgerne, hvad gør erhvervslivet?

Og så handler vi, en masse sammen. For Aarhus er for smuk til, at vi bare lader stå til

